

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

Видається у Сімферополі

№ 4 (55) Субота, 22 січня 1994 р.

Ціна договірна

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ

ГОЛОВІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ КРИМУ М. В. БАГРОВУ

Шановний Миколо Васильовичу!

З тривогою за подальшу долю Криму, викликану результатами виборів, звертаюся до Вас в цей складний для всіх нас період.

В бурливому вирі передвиборних пристрастей кандидати в президенти Криму часто вдавалися до образ і навшування політичних ярликів. Нас дуже вразило, що від цього в заключних теледебатах не утрималися і Ви, досвідчений політик, назвавши організації, які закликали до бойкоту виборів політичними ворогами.

Дячеві, котрий прагне до стабільності, спокою та злагоди в суспільстві, негоже вишукувати політичних ворогів.

Хто ж ці «політичні вороги»?

Український Громадянський конгрес Криму, що стоїть на засадах державотворення і збереження єдності Криму з Україною? Чи Громадянський форум Криму, Організація кримсько-татарського національного руху, Національний рух кримських татар та інші національно-культурні товариства, що теж висловилися за бойкот виборів?

Чому ж Ви робите своїх співвітчизників «політичними ворогами»? Тут є над чим замислитися.

Як відомо, більшість політичних діячів, відвідуючи Крим, шукали зустрічі з українською громадою (Бжезінський, Попадюк, Стефанчук, Маша, Дорожінський, Горинь, Лук'яненко та інші). А ви жодного разу не спробували з нами поспілкуватися, не зустрілися з нами, представниками майже мільйонного українства в Криму.

Вашу владу не хвилює відродження на теренах Криму української духовності, відсутність українських шкіл, українських газет, мізерний ефірний час українського радіо і телебачення, розвиток української мови як державної. Припинення, наруга і паплюження української національної ідеї та української державної символіки відбувається на очах цієї влади.

То чи можемо ми голосувати за таку владу?

Вищеозначене є причиною Вашої поразки на виборах. Саме наших голосів вам і не вистачило.

Як і раніше, ми вважаємо вибори протиправними, будемо бойкотувати і другий тур. Більше того, ми закликаємо до бойкоту і Ваших прибічників. Ми переконані в тому, що єдиний безконфліктний шлях зняття політичної напруги, припинення подальшого сепаратизму і конфронтації — це визнання виборів такими, що не відбулися через неявку виборців.

Існує і інший вихід: оверлюднити висновки Президії Верховної Ради України про невідповідність кримського виборчого законодавства чинному законодавству України; скликати позачергову сесію Верховної Ради Криму, яка б скасувала Закон про вибори президента Криму як протиправний.

Зичимо Вам добра та успіхів!

Рада Українського Громадянського Конгресу Криму.
18 січня 1994 року, м. Сімферополь.

НАШІ ЗЕМЛЯКИ

Іноклі заздрити птахам, які ширяють у піднебесі, оглядаючи світ у неперевірених красі. Річки, стрічки дощів, кручі, міста і селища — усе це лежить під пташиним крилом як на долоні. Але не тільки птахам підвладне відчуття простору, польоту. Є люди, котрі теж звільнилися від тягарів землі. Це люди — пілоти. Є серед них і жінки, мужні і водночас лагідні, гарні своєю любов'ю до неба. Серед них і Людмила Зелена, восьмиразова чемпіонка України з вищого пілотажу (м. Сімферополь).

Зараз ми бачимо майстра вищого пілотажу Л. Зелену у кабіні спортивного літака. Ще мить, і загуде потужний двигун, відпливе вниз земля і пілот залишиться віч-на-віч з польотом.

Фото Костянтина Дудченка.

ОРАНТА

ТЕП 27 33 08
КР КРИМГОССТРАХ

РУКОВОДИТЕЛИ ГОСХОЗОВ, КОЛХОЗОВ, ФЕРМЕРСКИХ И КРЕСТЬЯНСКИХ ХОЗЯЙСТВ!

НА 25% И ТОЛЬКО ДО 31 МАРТА 1994 ГОДА КРИМГОССТРАХ СНИЖАЕТ СТАВКИ ПО ДОБРОВОЛЬНОМУ СТРАХОВАНИЮ

яровых культур на случаи полной их гибели на всей или части площади вследствие градобоя, урагана, пожара, уничтожения дикими животными, птицами и других событий.

При условии сохранения учетной ставки Национального банка Украины и банковской политики, Крымгосстрах гарантирует начисление в 1994 году на уплаченные платежи страховой премии в размере 50% годовых независимо от суммы выплаченного страхового возмещения.

ПРИ ОТСУТСТВИИ СТРАХОВОГО СЛУЧАЯ ВАМ БУДЕТ ВОЗВРАЩЕНО 100% СТРАХОВЫХ ПЛАТЕЖЕЙ.

Если Вас заинтересовали наши предложения, обращайтесь в дирекцию Крымгосстраха по телефону 27-41-77 или в свои районные отделения Госстраха.

Крымгосстрах «ОРАНТА».

НАМ ПИШУТЬ

КОГО И ОТ КОГО НАДО ЗАЩИЩАТЬ?

В программе бывшего кандидата в депутаты от русской партии С. Шуваникова основным мотивом было обещание защищать русских, живущих в Крыму.

Любопытно, от кого же С. Шуваников собирався их защищать? Прежде всего, русские здесь в подавляющем большинстве да и во всех республиках бывшего Союза они традиционно занимают престижные должности. Если же и нужно от кого-либо защищаться, так это от русских, ведь именно их руками творили бечинства наши вожди, изгоняя с насиженных мест украинцев, татар, немцев, болгар, армян, греков. Они подавляли искореняли другие языки, культуры.

Лично мне никогда не приходилось быть свидетелем того, чтобы кто-то проявлял предвзятость к человеку только по той причине, что он русский. С другой стороны, я наблюдал враждебное отношение к представителям прибалтийских народов, украинцам, особенно западным. Однажды я провел эксперимент и сказал своим соседям по гостинице, что я «западонец» — надо было видеть, как перекосятся их физиономии, разговор сразу же приобрел напряженный, недружелюбный характер и вошел в прежнее русло только тогда, когда я показал свои паспорт.

Находясь в командировке во Львові, слышал от участкового милиционера

и других людей о событиях военного, послевоенного времени да и наших дней. Это связано с пребыванием русских военнослужащих (особенно из Ульяновской и Куйбышевской областей) на территории Западной Украины. Мне рассказывали, как эти воюки в ночное время грабили и расстреливали таксистов, запускали сигнальные ракеты в квартиры мирных жителей, вызывая этим пожары. Они же насиловали женщин. Естественно, местное население не испытывало к таким «защитникам» особо теплых чувств.

Однако я не собираюсь огульно обвинять весь русский народ, оболваняемый царями и генсеками. Тем не менее выход із существуючого положення мог быти только в одном — в том самом решении, которое было принято в Беловежской пуще. Да и во главе самостоятельной цивилизованной державы хотелось бы видеть именно такого президента, как Л. М. Кравчук, который не делит людей на своих и чужих и от которого нет необходимости защищать Шуваникову русское «меньшинство». Однако существует другой нюанс: кто же защитит нас, украинцев, в нашем государстве, в Крыму? Или на правах хозяев мы должны, почитая гостей, всю жизнь спать в собственном доме на полу?

М. ДОНЧЕНКО.
г. Сімферополь

27 БЕРЕЗНЯ 1994 РОКУ — ВИБОРИ ДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

ТО ЗА КОГО Ж ГОЛОСУВАТИ?

СЛОВО ДО ВИБОРЦІВ

Упродовж десятиліть ми вже голосували за всіх, кого нам призначали з ЦК чи з обкому КП: «за вождів», за генералів і за «маяків виробництва» та пишнотливі комсомолочки, що впади в око комуусь «на горі». Всі вони «одноголосно» проходили. І — односторонньо піднімали руку за будь-що: за будівництво ЧАЕС під Києвом, за економічну політику КПРС, яка вела нас в тупик і трималася тільки на тому, що безжалісно розпродавала корисні копалини, та ще на тому, що майже половина людей сиділа по тюрмах і працювала задарма, не вимагаючи жодних благ.

У 90-му ми мали першу змогу вибрати. І не скористалися нею по всій Україні, а лише в сотні округів із 450-ти. Кого ви обрали — переконалися самі за три з половиною роки.

Одні прокидалися в залі тільки для того, щоб натиснути по чинісі підказці кнопкою, інші — продовжували будувати комунізм (в своїй окремо взятій родині). Ще інші — щоденно тягли з держави щось для свого заводу чи колгоспу, одбираючи в інших. Якесь частина відверто боролася проти незалежності України. Були і такі, які з перших днів шукали собі теплого місця в Києві і знайшли його. До речі, в киян забрано депутатами біля 300 найкращих квартир. Ось чому закони приймалися, як правило, для тих, хто при владі, для вчорашньої партноменклатури та ще для торговельно-злочинської мафії, а не для нас.

Не ідеалізуймо і депутатську діяльність сотні демократів у Верховній

Раді. Було багато безпомічного галасу, була певна закомплексованість на незалежність, будь-якою ціною, навіть на шкід економіці. На неузгодженості між демократами — захищали свої економічні інтереси 239-ятики.

Звісно, що відповідальність за стан справ у державі за цей період несуть ті, хто «правив бал» — компартійна більшість. Це за їхніми законами (іхніх людей їх виконували!), ми живемо. Ціх три з половиною роки від вас майже нічого не залежало: як декорації на сцені, мінялися уряди, не здатні на радикальні реформи. Щоб подовше залишатися в кріслах — вони догоджали парламентській більшості, яка успішно проводила «прихватузіацію» для верхівки.

Та тепер настає момент, коли від вас, і тільки від вас, мільйонів виборців, залежить доля України і кожного громадянина. За кого ж треба голосувати в березні 94-го?

У новій Верховній Раді кожен депутат буде на постійній роботі. Періоде до Києва, отримає службову (тільки на час депутатства) квартиру і працюватиме як політик і законодавець. Отже, мало хто з директорів заводів, голів колгоспів покине своє крісло і коморю, щоб за невелику парламентську платню сушити голову над новими прогресивними законами. Більше депутат також не повинен займатися. Отож, ніякого «навару» ніяких «клевих грошей», ніяких пільг, одібраних у свого ж народу.

Багато хто з вчорашніх депутатів самі не захочуть гти в парламент. Та вони можуть просувати туди своїх ставле-

нів і утримувати їх. Це ж може робити корумпована партверхівка та кримінальний бізнес... Не дайтеся обманути вас — інакше у вашому житті нічого не зміниться на краще.

КОГО Ж ВИБРАТИ?

Нових, інтелектуально сильних, добре освічених (в економіці, юриспруденції, в політиці, історії, культурі) осіб, які хочуть помяти життя на краще, хочуть і здатні зробити Україну багатію і сильною. Не крикуни, а мислителі, не боязливі підбрехувачі, а мужні мудрі борці за реформи, люди, здатні перекопувати інших, люди інтелегентні, здатні на малі компроміси, але не поступливі в головних принципах. Хіба такі серед нас немає? Шукайте їх. Ми народ — не гірший від інших. Не піддавайтеся на солодку демагогію вчорашньої номенклатури: вони наобіцяють вам і ковбасу по 2,10 крб., і «соціальний захист». Від кого «захист», від своїх же однодумців у Києві, в областях та районах?

Основний критерій майбутнього депутата — порядність, розум, патріотизм, сміливість у відстоюванні власної думки. Депутатами не народжуються, на них не вчаться, ними стають у кожній державі тільки ті, хто жертвово любить свою батьківщину і її народ.

Слово за вами, громадяни України.

Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ,
голова Демократичної партії України.

НОВИНИ СЕВАСТОПОЛЯ

ДО ПОРОЗУМІННЯ

Командувач Військово-Морськими Силами України віце-адмірал Володимир Безкорований відвідав Одеський та Ізмаїльський гарнізони, де є частини українського флоту. Окрім знайомства з матеріальною базою, В. Безкорований детально проаналізував стан будівництва та розподілу житла, а також процес формування відділення морської інженерної служби (ВМС). По всім питанням було ухвалено рішення, прийняте як для ВМС України, так і для Чорноморського флоту.

В Одесі віце-адмірал В. Безкорований зустрівся з ректором та викладачами Одеської державної морської академії та Одеського морського інституту інженерів морського флоту.

За підсумками поїздки відбулася телефонна розмова між В. Безкорованим та тимчасово виконуючим обов'язки командувача ЧФ віце-адміралом В. Ларноним. Під час цієї розмови досягнуто злагоди в регулюванні актуальних проблем.

В ГОСТЯХ У ШЕФІВ

У Луцьку побувала група військових моряків з малого протичовнового корабля «Луцьк» на чолі з капітан-лейтенантом Сергієм Позняковим.

Моряки вручили адміністрації міста емблему свого корабля і запросили шефів відвідати майбутній урочистий підйом прапора на їхньому кораблі.

Прес-центр ВМС України.

ВОНИ ВИВЧАТИМУТЬ ДЕРЖАВНУ МОВУ

У неділю в Сімферопольському будинку офіцерів я зустрівся з сестрами Терещаківми — десятикласницею Оленою і восьмикласницею Марією з 23-ї середньої школи м. Сімферополя, які приїшли до «Прогресу» на біжучі підготовки курсу по вивченню української мови та літератури. Олена мріє стати журналісткою, буде вступати до Львівського університету. Марія — майбутня вихователька української групи.

На знімку: сестри Олена та Марія Терещакі.

Микола ВІНГРАНОВСЬКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЛЮД

Останній мист проплив удаліни, Колеса змащено росією голубою — І Київ на Богданові коні Пливє навістрін Дніпровую водою... Вже серце під колесами петляло! Упало серце! Де тому причина! Вже чутя, як обертається Земля, і обертається а Землею Україна...

Текст і фото Миколи ЛІСОВОГО.

ДЕЩО ПРО НАЦІОНАЛІЗМ

В московському часописі «Знамя» (№ 5, 1993) надруковано велику статтю Андрія Зубова «Послелогие к эпохе этнических революций», в якій автор намагається проаналізувати причини того, чому в колишній союзній республіці СРСР так активізувалися національно-патриотичні сили.

Читав я статтю і дивувався: як все можна «науково» порекуртувати! А. Зубов пише: «В 1989 — 1990 гг. мощные национальные движения в Галичии выступили за независимость от СССР. Но, в этом отличие галичского национализма, за независимостью не трох председиненных в 1939 г. областей, а всей Украины, с которой українці Галичии ощущали кровное родство... Всеукраїнський націоналізм мавел оторгнуту Украину от России, а украинский националізм от себя и не помышлял».

Український приєрмер очинь хорощо раскрываєт специфику этнического «братства». Один і той же народ, живши в одних і тих же советских условиях, не раз различали исторические традиции вел себя совершенно различно по отношению к национальному самосознанию. Всюобщее в Галичии, бывшей польской и австрийской провинции, стремление к независимости и Западу разделяла разве что частью городской интеллигенции Восточной Украины, но никак не простым народом. Советская жизнь была для него естественной, привычной, нормальной...

Щось я ні одного разу не чув і не читав в українській пресі антиєтніцизмська заяв офіційних осіб України. А що зараз вожді шпінюють Кравчука, то це факт. Тільки я чую: «Вот в России сколько можно купить на зарплату, там всего сейчас завалили, а у нас что?». Се правди так, але ж треба знати причину — економічну блокаду, яку вчиняє Україна Росії. І далі йде розповідь про те, як в Україні розвивається підприємство. Вони і батька рідного продають!

Не обійшов автор статті і питання про українську мову: «Ктолько в Галичии национальные установки прострарились на массовое сознание. На остальных Украине в народе главенствовал этнический индифферентизм. Люди в первую очередь ощущали себя «советскими», а только потом — и только не всегда — русскими или украинцами. Во многих областях Украины украинский язык — «мова» — считался только простонародным разговором, уделом необразованной деревенщины. Сами украинцы боролись за то, чтобы в селах вместо украинского открывались русские, а городские школы...»

Ось які українці. «Сами боронимся». А тепер пишуть, що то московський режім та його інструменти — манкурти з українськими привазами — позакривали українські та інші національні школи, бо хотіли говорити культурно, по-городському. Ще один пажа: «Ведь только национализм мог разумно объяснить расторожение Украиной трехвекового союза с Россией, подлинное же причиной спешно провозглашенной «независимости» было стремление украинской коммунистической номенклатуры к созданию «национального украинского уровня, когда уже разрушена Ельцинский и его «демократия» на общесоюзном».

Григорій КОТНИЦЬКИЙ.

На літературній ниві Валентина Невінчана зняла своє місце обдарованого лірика, що виринув з серця індивідуального стилю. Читаючи її вірші, мимоволі пригадуєш Павла Тичину, що мріяв про лірику, яка змогла б осягнути фарбамі «світності». Тембр голосу поетеси, його інтонаційно-мелодійне звучання позначені інтимністю, віддають ніжністю, душевним теплом. Ліричний герой багатий і притаманний, то ніжна дружина, у якої над усім любов, вірність, то заклопотана мати, що дбає і мріє про долю дітей. Однак не можна замкнути поетесу в рамки чисто особистісних намірів. Вона знаходить одухотворення в осмисленні громадсько-політичних проблем. В одних віршах тропотію «кожиченого раде», в інших — горю, скорбь, протесту, засуджує. Але в розробці громадсько-політичних мотивів В. Невінчана не втрачає «ліричне обличчя».

Кови розпочинаємо розмову про письменника, то обов'язково прагнемо відповісти на питання: з чого він, письменник, починається? Як передодержав живили його талант? У своїх спогадах В. Невінчана з любов'ю говорить про Т. Шевченка, Л. Українку, В. Сосюру, П. Тичину. Кожен із них по-своєму захоплює, схиля до роздумів про відомі творчість, але ж кожен знаходить місце у її поезії. Та є ще одне джерело, до якого постійно припадає поетеса. Це поезія. Писання — одна з найпритаманніших граней її стилю. У ліриці В. Невінчаної часто зустрічаються класичні синтаксисні прийоми: складні речення, прикраси пісенного слововживання. По-пісенному мелодійні її вірші. Від пісн до них приїшли світла задума та радісне сприйняття буття. Якраз цим пояснюється те, що чимало творів поетеси, мучивши її душу, вилилися в прекрасні поезії. В. Невінчана не раз утворює асоціації зближення з усюрою. Присутня її ліриці і сама «молода весна».

Паняка радість, усмішка відкривають ліричну героїню, коли вона любується левками, тремлячи «в ніжній поволоті» ромашками. Вона вдягає любові квітам, що таять у собі «любові і силу». Як у народних піснях весна дає пісню сонця, так і в ліриці В. Невінчаної звучить саркастичне слово: «Соловйчик аж заходить, Все виспівує, то здохло! Так завжди весно водиться, Що він третій годин двох. Ладити їм якійсь то напад аживани слів з змислуватими суффіксами, що маємо в народних піснях. Застрибав, як зайчик за ричкою Ворквітливий стручок згорі, Нахилився дубок над смеріновою, Зашушли діди зворі. Ітнине будження переживання подаються в супротиві романтичної мрії, що так робить лірику В. Невінчаної принадною. Проникливо, широкі, з тією ажурною лінією ті слів «спогад» адресованих сердечному другові пори сімнадцятиліття: «Хіба ж ти ніколи немірив: [Врніси, студентка лора]! Про мильні, каштанові»

На схилах зелені Дніпра, Закоханих нас Володимир Від око чужого брі! Ходили в сімнадцять туди ми, Шукати найкращу дорі. О, як же тоді їх блато Степівос в різнічній Збиралась їх разом шукати, Навки — рука у руці. У В. Невінчаної розніне зорро спринятія, спринятія кольорів, що дає їй можливість створити такі асоціативні зближення: «Світліше в ширині колір та світло ставє сильним

виразливим засобом. Підкреслюю, що для розтривоженої коханям романтичної мрії, постійним виступає голубий колір. Коханя у В. Невінчаної постає в образі «голуби» — веселия, трепетна очкування радісної зустрічі з коханим авторка переїдає, поєднуючи зорро і дотикове відчуття: «Я тебе неодмінно побачу і теплом голубим обів» («Спомина»). Сімнадцятилітній Валю — майбутню поетесу погнала від сід зловисна воєнна війла. З грим болем розлучалася вона з своєю малою вітчизнонькою — з Володаркою, Опоурою і духом було слово Тараса Шевченка і як пам'ять про рідний край волего вербове гілочка:

Взяла вербицю гілочку шитавлю, «Кобзар» і хліб у вузлуку твердий, Та гривениці два, що на дорогу, Віддав мені синевич дід Горди, Зроду Валю не носила

«Безсмертя» — так назвала свою балоду В. Невінчана, привставши її світлій пам'яті кримчанки Марії Василівни Октябрської, яка працювала телефоністкою в Сімферополі. На самому початку війни з фашистською Німеччиною загинув її чоловік. Марія внесла гроші на виготовлення танка, на якому згодом сама відбула на фронт. У одному з боїв гарді сержанта Марії Октябрської було також поранено, і вона померла в польовому госпіталі. Померло її було примою загиблею Герої Радянського Союзу. «Боевая подруга» — це назва танка, на якому воювала наша землячка Марія.

За нашу рідну Україну Життя в бою своє віддав. Тільки поживила фотокартка братова залишилася, а сам він «десь зорія у фронтовій воєні» («Спомина»). Сімнадцятилітній Валю — майбутню поетесу погнала від сід зловисна воєнна війла. З грим болем розлучалася вона з своєю малою вітчизнонькою — з Володаркою, Опоурою і духом було слово Тараса Шевченка і як пам'ять про рідний край волего вербове гілочка:

Взяла вербицю гілочку шитавлю, «Кобзар» і хліб у вузлуку твердий, Та гривениці два, що на дорогу, Віддав мені синевич дід Горди, Зроду Валю не носила

«Безсмертя» — так назвала свою балоду В. Невінчана, привставши її світлій пам'яті кримчанки Марії Василівни Октябрської, яка працювала телефоністкою в Сімферополі. На самому початку війни з фашистською Німеччиною загинув її чоловік. Марія внесла гроші на виготовлення танка, на якому згодом сама відбула на фронт. У одному з боїв гарді сержанта Марії Октябрської було також поранено, і вона померла в польовому госпіталі. Померло її було примою загиблею Герої Радянського Союзу. «Боевая подруга» — це назва танка, на якому воювала наша землячка Марія.

«Безсмертя» — так назвала свою балоду В. Невінчана, привставши її світлій пам'яті кримчанки Марії Василівни Октябрської, яка працювала телефоністкою в Сімферополі. На самому початку війни з фашистською Німеччиною загинув її чоловік. Марія внесла гроші на виготовлення танка, на якому згодом сама відбула на фронт. У одному з боїв гарді сержанта Марії Октябрської було також поранено, і вона померла в польовому госпіталі. Померло її було примою загиблею Герої Радянського Союзу. «Боевая подруга» — це назва танка, на якому воювала наша землячка Марія.

«Безсмертя» — так назвала свою балоду В. Невінчана, привставши її світлій пам'яті кримчанки Марії Василівни Октябрської, яка працювала телефоністкою в Сімферополі. На самому початку війни з фашистською Німеччиною загинув її чоловік. Марія внесла гроші на виготовлення танка, на якому згодом сама відбула на фронт. У одному з боїв гарді сержанта Марії Октябрської було також поранено, і вона померла в польовому госпіталі. Померло її було примою загиблею Герої Радянського Союзу. «Боевая подруга» — це назва танка, на якому воювала наша землячка Марія.

«Безсмертя» — так назвала свою балоду В. Невінчана, привставши її світлій пам'яті кримчанки Марії Василівни Октябрської, яка працювала телефоністкою в Сімферополі. На самому початку війни з фашистською Німеччиною загинув її чоловік. Марія внесла гроші на виготовлення танка, на якому згодом сама відбула на фронт. У одному з боїв гарді сержанта Марії Октябрської було також поранено, і вона померла в польовому госпіталі. Померло її було примою загиблею Герої Радянського Союзу. «Боевая подруга» — це назва танка, на якому воювала наша землячка Марія.

КРИМСЬКІ КОРЕСПОНДЕНТИ ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

Козацьким батьком, людиною енциклопедичних знань, ще до життя величав академік Дмитра Яворницького (1855 — 1940), який понад тридцять років керував Катеринославським (Дніпропетровським) історичним музеєм. Запорозьким характерним назвав Яворницького Максим Рильський. І справді було в цій людині щось магичне, чому й горнулися до нього всіма незнайомі люди. Виявом всенародної популярності Дмитра Яворницького є написані йому листи. Всього у Дніпропетровському історичному музеї імені Яворницького зберігається 6400 листів, адресованих академікам, в тому числі від Бориса Грінченка, Михайла Коцюбинського, Олени Пчілки, Якова Новичого, Атанасія Кримського, Панаса Мирного, Миколи Самокіша, Іллі Репина, Дмитра Дорошенка. Дослідники склад персональних кореспондентів академіка становить 1545 авторів! Але опубліковано з цього великого епістолярного багатства ще досить мало. Адже чимало кореспондентів Яворницького до останнього часу мали ярлики націоналістів, емігрантів тощо.

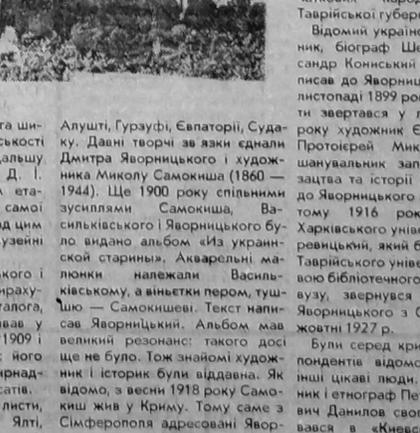
Добре справу зробили працівники Дніпропетровського історичного музею, видавши каталог музейної колекції «Епістолярна спадщина академіка Д. І. Яворницького» («Пороги», 1992). Попри зазначення у вихідних даних 1992 рік книжка лише зараз приїшла до дослідників, усіх, хто цікавиться історією та культурою України. Треба щиро подякувати людям, які уклали каталог, — А. Сабосімовій, А. Перковій, О. Піщак, А. Журбі. На його 220 сторінках уміщено таку кількість корисної інформації, що оцінити її одразу просто неможливо.

В описаних статтях подано прізвище, ім'я та по батькові кожного з кореспондентів (якщо, звичайно, це відомо), стилу анотації про них. У деяких випадках анотується зміст листів. Далі подано кількість листів, село чи місто, звідки чи куди адресовано листа та інвентарний номер. А ще тут є посилання на довідкові видання, де можна прочитати про того чи іншого кореспондента, а також видання, де були опубліковані листи з музейної колекції.

Звичайно, кореспондентів у Яворницького було так багато, а наша довідкова література й досі така убога, що упорядник має не просто впасти зі своїм завданням. Не всі «білі плями» усунуто, не скрізь вдалося відновити найновішу інформацію, яка бувальною шорня надходить до нас. Я особисто маю з лісовити утєнені і доповнені до цього каталога і охоче передам їх упорядникам (звичайно, тут не місце для цього переліку), але хочу відзначити особливу ретельність, з якою працювали упорядники. Зокрема, вони побували в Києві, де в академічній бібліотеці працювали з рукописним спадком, який упорядкував Михайло Бікович, репресований наприкінці 30-х. Вони залучили доступну їм літературу з дисерти, довідників, які донедавна були на так званому «спецбар'яні», працювали з листами самого Яворницького у київських архівах.

Отже, перший крок зроблено, і, як слушно зауважує упорядник, звернення до наявного широкого наукового громадського допитомо здійснити подальшу анотажію кореспондентів Д. І. Яворницького. Наступним етапом стане публікація цього епістолярного спадщини над чималим енергійною трудаття музейні працівники.

Також про Яворницького в Криму. Наскільки можна врахувати з цього виданого каталога, Дмитро Яворницький відпочивав в Саках. Це було в 1906 — 1909 і 1911 роках. Туди під час його лікування надійшли чотирнадцять листів від різних адресатів. Яворницький отримав листи, писані в Сімферополі, Ялті, Сімелі, Феодосії, Алуці, Алуці, Гурауці, Єваторії, Судак. Давні творчі авіані єваторій Дмитра Яворницького і художника Микола Самокіша (1860 — 1944). Ще 1900 року епістолярним зусиллями Самокіша, Васильківського і Яворницького було видано альбом «Із української старини». Акварельні малюнки належали Васильківському, а вишкеті пером, туже — Самокішеві. Текст написав Яворницький. Альбом має величезний резонанс: такого досі ще не було. Тоді знайомі художник і історик були віддані. Як відомо, з весни 1918 року Самокіш жив у Криму. Тому саме з Сімферополя адресовані Яворницькому дванадцять листів Ми-

Микола ЧАБАН.

коли Семеновича, датовані 1929 — 1936 рр. З Кримом пов'язане життя українського поета і видавця Кесаря Білоусовського (1859 — 1934), відомого, зокрема, виданнями ним двома книгами альманаху «Складка». Збереглося 59 листів Кесаря Олександровича до Яворницького, причому десяток з них з Феодосії 1917 — 1924 рр. Збережено для історії і листи колективних кореспондентів. Так, двома листами, датованими груднем 1913 року, зверталася до Д. Яворницького Таврицька учена архіва комісія. В січні 1901 року Дмитро Яворницький одержав листа в Москві, де він тоді жив, теж з Сімферополя від Товариства допомоги учням початкових народних училищ Таврицької губернії. Відомий український письменник, біограф Шевченка Олександр Кониський (1836 — 1900) писав до Яворницького з Ялти у листопаді 1899 року. Також з Ялти зверталося у листопаді 1913 року художник Егор Шрейдер. Протоієрей Микола Царенко, колекціонер запорозького козацтва та історії України, писав до Яворницького з Алупки у листопаді 1916 року. Випускник Харківського університету А. Дев'яцький, який був викладачем Таврицького університету і головою бібліотечного комітету цього вузу, звернувся з листом до Яворницького з Сімферополя у жовтні 1927 р.

Були серед кримських кореспондентів відомого історика й інші цікаві люди. Так, письменник і етнограф Петро Валер'янович Данилов свого часу друкувався в «Київській старині», «Літературно-науковому віснику», слухав лекції Яворницького в Московському університеті. П. Данилов викладав в училищах Бара Подільського (1905 — 1913) та Феодосії (1913 — 1939). Саме з Феодосії він і послав Яворницькому два листи, один з яких датований 1939 роком. До речі, в каталозі не зазначено роки життя Петра Данилова — можливо, підкоже із кримських краєзнавців відомі точні дані!

А жителка Феодосії Софія Олександрівна Помацька була власницею історичних портретів. З цим і пов'язаний лист до директора Катеринославського історичного музею, датований 1914 роком. Онуфрій Василенко, військовий з Севастополя, писав вірші. У грудні 1890 року він звернувся до Яворницького, який тоді жив у Петербурзі. Ще один літератор, Федір Васильович Синцин, потурбував Яворницького у листопаді 1912 року з Сімферополя. Справа в тому, що він написав п'єсу «Спадок гетьманів Полуботків». Ця тема тоді дуже хвилювала громадськість. Зрештою, як і зараз. Такий побіжний огляд листів, адресованих Дмитру Яворницькому з Криму. Різні кореспонденти, різні інтереси. Поза сумнівом, з часом будуть опубліковані самі тексти листів, тоді зацікавлені зможуть ознайомитися безпосередньо з ними.

Микола ЧАБАН.

КРИЛА ЇЇ ДОЛІ

За внесок у розвиток народного мистецтва, відходження і збагачення традицій національного декоративного живопису Почесною відзнакою Президента України нагороджено художницю Марію Примаченко.

В Україні укомі Домі у Києві відбувся урочистий вечір, присвячений 85 річчю від дня народження Марії Оксентівни — заслуженої народної художниці мистецтва України. Урочистою програмою керував народний артист України В. Литвин. Н. Матвієнко, А. Паламаренко та інші.

Село Болотня, де народилася 1908 року і провела усе своє життя художниця, тепер у 30-кілометровій чорнобильській зоні. Тут у дитинстві вона доподала гусені, слухала пастухів, які розповідали казки. Пригнавши гусен увечері до хати, чула і від

матері цікаві розповіді, що вели дитинку у невичане — вона ніби відчувала, що за кожного куштика озивається до неї пагінний болячий звір. Часто снилися їй такі звірята та птахи.

І не дивно, що 1937 року створив птахи з маленького пописного селса попелетли до Парижа, де із захопленням розглядав Пабло Пікассо! А парижани назвали Примаченко геніальною українкою.

Тимчасом її життя було дуже неспокійне: у дитинстві зазнала каліцтва, відчувала всі труднощі 30-х років. Зі слівзавани проваджала на фронт чоловіка, який загинув у бою. А потім одна дбала про свого малого сина Федора. Тепер Федір разом зі своїм сином Іванком теж працюють вечорами. Федір подовгу у полі, особливо восени, коли копають буряки. Він ще і коваль, і садівник.

В останні роки Марія Оксентівна працює здебільшого над творами про Чорнобиль і його людеи. Якраз перед цим трагічною пригодилося їй, що відходить вона з хати, перед нею велико полум'я, а навколо

темні. З того дня вона працює про це горе. Появилася ціла серія: «Героєм пам'ять», «Павличка шукає свого чоловіка», «Дві сини», «Дві сестрички прилетіли, щоб жити віножи тим героєм...», «Дар героєм, які втрачали нас на четвертому блоці...».

Художниця добре знає народну творчість, тому і назви її картин мовби з предвісних пісень узяті: «Люди живуть, як квіти дитуті...», «Добра хата з колоком», «Добре жити з козаком та інш». Взагалі вона часто користується римию, наприклад: «Це Галія, що виростила багато поросят — тисячу і сіддесят». Усі картини Марії Оксентівни сяють теплотин, живими кольорами. І скрає квіти, які дарують людям радість своїми барвистими лепестками-крилами. Крила, мабуть, від тієї дити, що змусила художницю встати до рук палицю та млинцю. З ними нелегко рухатися. І коли судилося їй так важко ходити, то механізм хом крїї та дуни летять легко і високо, перетинаючи далечини. Ось чому у неї образи крилаті. Твори Марії Примаченко побували на виставках у Москві і Празі, Варшаві і Лондоні, Тавані і інших столицях світу.

Микола ЛІСОВИЙ.

Субота

22 СІЧНЯ

УТ-1

- 8.00 УТН.
- 8.10 Ритмічна гімнастика.
- 8.30 Від суботи до суботи.
- 10.30 Доброго вам здоров'я.
- 11.00 Балетна вистава.
- 12.15 Живе слово. Чи знає Україну світ.
- 12.45 Фільм «Веселі історії».

Неділя

23 СІЧНЯ

УТ-1

- 8.00 УТН.
- 8.10 Ритмічна гімнастика.
- 8.30 Недільного ранку.
- 9.30 Док. фільм.
- 9.40 Від суботи до суботи.
- 10.45 Греки України.
- 11.15 Музична програма.
- 12.20 «Оранта».
- 12.30 Камерний концерт.
- 13.20 Мультифільм.
- 13.30 Спортивний огляд.
- 14.00 Бажано щастя.
- 15.00 УТН.
- 15.10 Село і люди.
- 15.55 На варті.
- 16.10 Балет на льоду.

Понеділок

24 СІЧНЯ

УТ-1

- 16.00 УТН.
- 16.10 Новини моди.
- 16.35 Клас-юніор-бізнес.
- 17.20 Без протоколу.
- 18.05 Ганна Солонична.

Вівторок

25 СІЧНЯ

УТ-1

- 16.00 УТН.
- 16.10 «Ніхто, крім тебе». 30 серія.
- 16.55 Освітній канал.
- 17.55 Доброго вам здоров'я.
- 18.30 Автомередан.

Середа

26 СІЧНЯ

УТ-1

- 16.00 УТН.
- 16.10 «Ніхто, крім тебе». 31 серія.
- 16.50 «Срібний справ майстри».
- 17.15 Музичний салон.
- 18.00 Депутатський канал.
- 18.35 Чарівна квітка.
- 19.00 УТН.
- 19.10 До виборів у ВР України.

Четвер

27 СІЧНЯ

УТ-1

- 16.00 УТН.
- 16.10 «Ніхто, крім тебе». 32 серія.
- 16.55 Освітній канал.
- 17.55 «Регата». Розважальна передача.
- 18.30 «Оранта».
- 19.00 УТН.
- 19.10 До виборів у ВР України.
- 19.35 Архів, люди, долі. Іван Барягнін.
- 20.35 Реклама.
- 20.40 На добраніч, діти.
- 21.00 УТН.
- 21.30 Спорткур'єр.
- 21.45 Фільм «Загублені у пісках».
- 22.50 «Гарт».

П'ятниця

28 СІЧНЯ

УТ-1

- 16.00 УТН.
- 16.10 Чарівна пісня.
- 16.30 Док. фільм.
- 16.50 Підприємці-виробничники.
- 17.20 Живе слово.
- 17.55 Мультифільм.

Субота

29 СІЧНЯ

УТ-1

- 8.00 УТН.
- 8.10 Ритмічна гімнастика.
- 8.30 Фільм «Кіньський некропол».
- 9.30 Спогади про «Слов'янський базар». 1 частина.
- 10.30 Доброго вам здоров'я.
- 11.00 Спогади про «Слов'янський базар». 2 частина.
- 11.35 Телетехнока.
- 12.05 Фільм «Академія пана Кляксі». 1 серія.
- 12.25 Цирк запалює вогні.
- 13.55 Золото піт.
- 14.30 Блага вість.
- 15.00 УТН.
- 15.10 Як багато означає слово.
- 15.40 Живе слово.
- 16.10 А. Дворжак. Симфонія.

- 14.10 «Сиді божественна пісень».
- 14.30 Блага вість.
- 15.00 УТН.
- 15.10 Авансцена.
- 15.40 Дитячий фестиваль пісні.
- 16.40 «Вєрвїця».
- 17.10 Наше коло.
- 17.45 «Сонячні кларнети».
- 19.00 УТН.
- 19.10 Хроніка МВС.
- 19.25 «Ніхто, крім тебе».
- 20.05 Реклама.
- 20.10 Вікно в Америку.
- 20.40 На добраніч, діти.
- 21.00 УТН.
- 21.30 Спорткур'єр.
- 21.45 Фільм «Ну, ти ж і відьма...».
- 23.25 Корифей джазу. Джон Леннон.

- УТ-2, УТ-3, «Росія», Крим-ТБ
- 7.00 Програма передач.
- 7.05 Док. фільм.
- 7.30 Джерела.
- 8.00 Ретро-шіягер.
- 8.30 Студія «Рост».
- 9.00 Фольклор.
- 9.30 Плігірім.
- 10.15 До Москви далеко.
- 11.00 Фільм «Червоні вітрила».
- 12.40 Селянське питання.
- 13.00 Вісті.
- 13.20 Кар'єра.
- 14.20 Світвітчизники.
- 14.50 Зіркі Америки.
- 15.20 Футбол без кордонів.
- 16.30 Людина дорога.
- 16.50 Знайоми незнайомице. Рефат Чубаров.
- 18.00 Студія «СВ» представляє.
- 18.30 Кримський міст.

- 19.00 Слов'янський економічний союз.
- 19.30 Джокер.
- 22.00 «Трибунал».
- 23.00 Худ. фільм.
- «ОСТАНКІНО»
- 6.00 Новини.
- 6.25 Ранкова розминка.
- 6.45 Суботній ранок ділової людини.
- 7.30 Спорт-шанс.
- 8.00 «Марафон-15».
- 8.30 «Світ».
- 9.55 Ранкова пошта.
- 10.25 «Смак».
- 10.40 Брама таємниці.
- 11.35 Допоможи собі сам.
- 12.25 Фільм «Рятувальники».

- 14.00 Новини.
- 14.25 Фільм — дитям.
- 14.55 Життя і політика.
- 15.25 Екстр-НЛО.
- 15.55 Спортивна програма.
- 16.55 Док. фільм.
- 17.25 Відлуння тижня.
- 17.55 Любов з першого погляду.
- 18.45 «Контракт на Черрі-стріт». 3 серія.
- 19.40 На добраніч, малюки.
- 20.00 Новини.
- 20.45 «Злигодні долі». 3 серія.
- 21.35 Вручення призів МТБ.
- 23.05 Фільм «Звір, що вишшов з моря».
- 0.00 Новини.

ЗНАЙОМТЕСЬ: УКРАЇНЬСЬКА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА «ГОВЕРЛЯ» (Австралія)

Як відомо, доля розкидала українців по всьому світові. Але де б не опинилися наші брати і сестри, скрізь вони швидко визаплили свою працєвїтїсть та завїдну господарську кмітливїсть.

Прикладом цього може служити діяльність Української кредитової кооперативи «Говерля» (м. Аделаїда, Австралія). У жовтні 1993 року відбулися 32-ї Загальні Збори кооперативи, на яких відбито певні підсумки роботи. Зокрема зазначалося, що минулий рік був вельми продуктивним. Загальні прибутки кооперативи склали в минулому році 584,763 доларів.

Кооператива «Говерля» охоплює 1125 членів, хоча, на думку дирекції, є впевненість, що у майбутньому кількість членів зростає.

Клієнти кооперативи користуються вільними від оподаткування транзакціями. Незалежно від того, чи вкладає клієнт гроші, чи отримує позикку.

Кооператива надає своїм членам вагомую допомогу: знижку на забезпечення від 5 до 10 відсотків; кошти ідуть на будівництво і облаштування

житла, купівлю авто тощо. Таким чином, кожен клієнт має надїну гарантію для вирішення своїх нагальних життєвих справ.

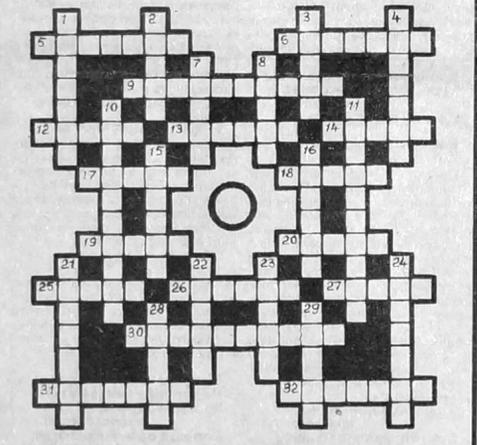
Кооператива «Говерля» здійснює широку спонсорську діяльність, видаючи пожертви українським товариствам, місцевим колективам, спортсменам...

Таким чином, як бачимо, українці вміють господарювати, де б вони не опинилися. Жаль, що вони ніяк не наведуть порядок у своєму власному домі.

Олександр ГОРШНИЙ.
На знімку: дирекція «Говерля» (ліва — 1993 рр.). Сидять: Анна — П. Курпїта, Т. О. Андрушко, Ю. Ковальчук. Стоять: Б. Потюк, Т. Будас, І. Лпкевич, Ю. Федик.

КРОСВОРД

- Гачок, зачіпка в панцюзках, повіджад з пружною частиною.
- Пресований матеріал з непроклясного ганчіркового паперу, просоченого концентрованим розчином хлориду цинку.
- Український письменник, автор романів «Зпорука миру», «Рана моя — Берлін».
- У давньогрецькій трагедії керівник хору або заступувач.
- Український співак.
- Вид народного танцювального мистецтва, який поєднує хореографію з драматичною дією, пісню.
- Одиниця сили електричного струму.
- Духовий музичний інструмент.
- Український майстер декоративного розпису.
- Український композитор, автор симфонії «Україно моя».
- Стародавня військова металевая машина.
- Міра ємкості в Англії і Америці.
- Український вчений в галузі фотографії.
- Майданчик або приміщення для тренувань з верхової їзди, вигадки коней і змагань.
- Одноразове звучання двох або кількох звуків на одній висоті.
- Мисливський дріб діаметром 6 — 10 мм.
- Персонаж балету А. Ханатурана «Спартак».
- Український поет — академик.
- Спосіб пізнання дійсності і її відтворення в мистецтві.
- Одиниця магнітної індукції.
- Юний учасник партизанського руху на Україні під час Великої Вітчизняної війни.
- Нахнення піднесеність, енергійність, викликані якоюсь ідеєю, подією тощо.
- Парний танець.
- Українська оперна співачка.
- Опера Д. Пуччіні.
- Угорський танець.
- Площинне вітрильно-веселово рїчкоче судно.
- Назва художньої виставки.
- Український архітектор.
- Український актор і режисер.
- Держава в Південній Америці.
- Український художник-кераміст.

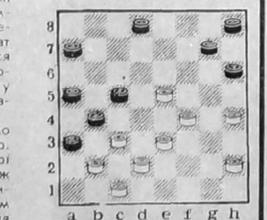
ВИПУСК 49-И

Багаторазовий чемпіон Сімферопольського міжнародного шахової майстер спорту Анастолі Федоров переміг у цьогорічній першості міста. Другим призером змагань став кандидат у майстри Сергій Повалятов, а третє місце посів майстер Євген Кадников. Тепер сімферопольські шахїсти проведуть 25 — 27 січня свій чемпіонат на малий шахївницї. Почнеться він о 15 годинї 25 січня в шахово-шаховому клубї. До участї у змаганнях запрошуються всі бажаючі.

До того ж турніри проводилися без обмеження часу, тому деякі партї тривали по 20 і навіть більше годин.

Так, під час першого міжнародного турніру, проведеного 1951 року в Лондонї, біля кожного столика сидїв секретар, який реєстрував зробленї гравцями ходи і вїв докладний опис перебігу партї. Один з таких секретарїв, який обслуговував мікроматч з чотирьох партї між учасниками турніру Вільямсом і Маклюпо, глибокої ночї записав у завіт: «Партї залишилася незакінченою, бо обидва суперники заснули».

Щоб якось боротися з такою-

мами, в окремих змаганнях вдалося до штрафів, але і цей заїд мало зараджує справї. І ось нарештї 1983 року англицький Т. Б. Уїлсон сконструював годинник з двома циферблатами. Новинка відразу дістала визнання, і в подальшому справа стояла тільки за тим, як найліпше визначити контроль часу. В теперішніх змаганнях кожному шахїстові на першї сорок ходів відводиться двї з половиною годинї, а при дограванні партї кожної наступної години гравець мусить зробити шістьнадцять ходів. Рїдкісний випадок стався 1968 року на турнірі в Німеччинї: 73-річний гросмейстер Фрїдрїх Земїш прострочив час у всіх (!) партїях.

Тетяни Василївни.

Водночас перевіримо розв'язок позиції Михайла Олєйнікова, вміщеної у випуску 48-му. До виграшу веде така комбінація: 1. f65 c63, 2. q4 e45, 3. ab4 f, d4 4. c65 a4, 5. h48 a47, 6. h47, і двї чорні шахи безпорадні.

Нинї жодного поважного змагання не можна уявити без шахової годинниці, у лексиконі гравців твердо увїшли слови «потрапити в цейноть», «прострочка часу» та ін. Однак послугують спортсмени годинниками трохи більше ста років.

Редакція не завжди подїляє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів, цифрових та статистичних даних несут авторів.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Редакція застерїгє собі право скорочувати статті і виправляти мову.

Засновники: Всеукраїнське товариство «Прсвіта» іменї Тараса Шевченка, Кримська організація Спїлки письменників України, трудовий колектив редакції.

Наш розрахунковий рахунок № 609217 у Сімферопольському філіалї Укрбанку «Вїдродження», МФО 324861.

Рестраційне свїдєство КП № 844, видане Держкомпресом України 7.10.92 р. Індекс 30553. Тел. редакції: 29-86-59 (факс) 29-87-01, 24-61-26.

Адреса редакції: м. Сімферополь, вул. Київська, 76, 4-й поверх, кімн. 410. Листи просимо надсилати за адресою: 333034, м. Сімферополь-34, пошт. скринька № 972.

Головний редактор Олександр КУЛИК.